ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ CARL OTTO LENZ της 10ης Ιουνίου 1986 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Α — Πραγματικά περιστατικά

1. Η υπόθεση, επί της οποίας διατυπώνω σήμερα τις απόψεις μου, αφορά μια ακόμη αντιδικία στο πλαίσιο διαδικασίας ανταγωνισμού, την οποία διεξήγαγε και ενδεχομένως διεξάγει ακόμη η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά του ομίλου AKZO λόγω της υποψίας για καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως στην αγορά.

2. Παρόλο που αντικείμενο της προκείμενης δίκης αποτελεί απλώς και μόνο το ζήτημα της νομιμότητας μιας απόφασης της Επιτροπής (καθής) της 6ης Νοεμβρίου 1984, με την οποία οι προσφεύγουσες υποχρεώθηκαν σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17/62 [1] να ανεχθούν έλεγχο στο πλαίσιο διαδικασίας ανταγωνισμού, θεωρώ ότι επιβάλλεται να εξεταστεί εν συντομία όλη η διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας ελήφθη η επίμαχη απόφαση.

3. Οι προσφεύγουσες, δηλαδή η AKZO Chemie BV και η AKZO Chemie UK Ltd, περιλαμβάνονται στον όμιλο AKZO, που είναι ο μεγαλύτερος στην Κοινότητα προμηθευτής οργανικών υπεροξειδίων, χημικών προϊόντων που χρησιμοποιούνται στην κατασκευή πλαστικών υλών ως καταλύτες καθώς και στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία ως λευκαντικό αλεύρων.

4. Η επιχείρηση Engineering and Chemical Supplies (ECS) είναι μια μικρή επιχείρηση, η οποία από τη σύστασή της το έτος 1969 ασχολήθηκε καταρχάς με τη διάθεση οργανικών υπεροξειδίων που αγόραζε από την AKZO Chemie UK Ltd στη βρετανική βιομηχανία αλεύρων και στη συνέχεια ανέλαβε να παράγει η ίδια την ύλη αυτή. Το 1979 η εν λόγω επιχείρηση επεξέτεινε τη δραστηριότητά της στον τομέα των πλαστικών, στην αρχή στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη συνέχεια στη Γερμανία.

5. Το έτος 1982, η ECS υπέβαλε στην καθής αίτηση για την κίνηση της σχετικής διαδικασίας και ισχυρίστηκε ότι οι προσφεύγουσες είχαν παραβεί το άρθρο 86 της Συνθήκης ΕΟΚ, δεδομένου ότι ακολουθούσαν, κατά κατάχρηση δικαιώματος, πολιτική χαμηλών τιμών ως προς τα οργανικά υπεροξείδια, με την πρόθεση να την εκτοπίσουν από την αγορά. Σύμφωνα με το μη αμφισβητηθέντα ισχυρισμό της καθής, η καταγγελία της ECS αφορούσε τη συμπεριφορά των προσφευγουσών ως προς τις τιμές στον τομέα των οργανικών υπεροξειδίων και μάλιστα τόσο στον τομέα των πλαστικών υλών όσο και στον τομέα των αλεύρων.

6. Το Δεκέμβριο του 1982, οι υπάλληλοι της καθής διεξήγαγαν ελέγχους στα γραφεία και των δύο προσφευγουσών χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17/62.

7. Στις 8 Ιουνίου 1983 η καθής αποφάσισε να κινήσει τη σχετική διαδικασία (VI/30.698 — ECS/AKZO). Αντικείμενο της διαδικασίας ήταν η ενδεχόμενη καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας στην αγορά θέσεως εκ μέρους των προσφευγουσών και αφορούσε τη συμπεριφορά ως προς τις τιμές των οργανικών υπεροξειδίων τόσο στον τομέα των πρόσθετων ουσιών για τα άλευρα όσο και σε άλλους τομείς [2].

* Μετάφραση από τα γερμανικά.

1 — Κανονισμός 17/62 του Συμβουλίου της 6ης Φεβρουαρίου 1962 — Πρώτος κανονισμός εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης — ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25.

2 — *Δελτίο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, 1983, αριθ. 7/8, σημείο 2.1.38.

8. Στις 29 Ιουλίου 1983 η καθής εξέδωσε απόφαση περί προσωρινών μέτρων[3], με την οποία επέβαλε στην προσφεύγουσα AKZO Chemie UK Ltd ορισμένες υποχρεώσεις σχετικά με την πολιτική της επί των τιμών στον τομέα των πρόσθετων ουσιών για τα άλευρα.

9. Κατά το Μάιο και τον Ιούλιο του 1984 πραγματοποιήθηκαν συζητήσεις μεταξύ συνεργατών των προσφευγουσών και της καθής, κατά τις οποίες διερευνήθηκε η δυνατότητα εσπευσμένης περατώσεως της διαδικασίας ανταγωνισμού. Κατά τις εν λόγω συζητήσεις η καθής είπε ότι ενόψει της καταγγελίας της ECS δεν μπορεί να ανταποκριθεί στην επιθυμία των προσφευγουσών να τερματίσει τη διαδικασία στο σύνολό της χωρίς την έκδοση τυπικής αποφάσεως. Τουλάχιστον στον τομέα των πρόσθετων ουσιών για άλευρα θα εκδιδόταν οριστική απόφαση· σε περίπτωση που οι προσφεύγουσες θα αποδέχονταν κατ' ουσία τις αιτιάσεις και στη συνέχεια ρυθμιζόταν κατά τρόπο ικανοποιητικό το ζήτημα αποζημίωσης στην ECS, αυτό θα λαμβανόταν υπόψη κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου. Στην περίπτωση που οι προσφεύγουσες θα παρείχαν ορισμένες εγγυήσεις για τη μελλοντική τους πολιτική επί των τιμών στον τομέα των πλαστικών υλών, θα εξεταζόταν το ενδεχόμενο να μη συνεχιστούν οι έλεγχοι στον τομέα των πλαστικών υλών.

10. Προηγουμένως, η καθής είχε ήδη περιορίσει τους ελέγχους της, οι οποίοι καταρχάς επεκτείνονταν σε όλες τις δυνατότητες χρησιμοποιήσεως των οργανικών υπεροξειδίων, στον τομέα των πρόσθετων ουσιών για άλευρα· στον τομέα της παρασκευής πλαστικών υλών οι έλεγχοι καταρχάς δεν συνεχίστηκαν.

11. Στις 3 Σεπτεμβρίου 1984 η καθής κοινοποίησε στις προσφεύγουσες αιτιάσεις που περιορίζονταν στην πολιτική επί των τιμών των προσφευγουσών σε σχέση με τα οργανικά υπεροξείδια στον τομέα των πρόσθετων ουσιών για άλευρα. Εντούτοις, στις εισαγωγικές συνοπτικές παρατηρήσεις επί των αιτιάσεων τονίστηκε ρητώς ότι η καθής εξακολουθούσε να διερευνά τη συμπεριφορά των προσφευγουσών στην αγορά των οργανικών υπεροξειδίων στον τομέα της παρασκευής πλαστικών υλών και επιφυλάσσεται να κοινοποιήσει περαιτέρω αιτιάσεις σχετικά με αυτό το μέρος της διαδικασίας (σ. 4).

12. Την 1η Οκτωβρίου 1984 ο επιφορτισμένος με την έρευνα της υποθέσεως υπάλληλος της καθής και ο διευθυντής του νομικού τμήματος της προσφεύγουσας AKZO Chemie BV είχαν τηλεφωνική συνδιάλεξη, κατά την οποία εθίγη η συσχέτιση μεταξύ της αντιδράσεως των προσφευγουσών στην κοινοποίηση των αιτιάσεων ως προς τον τομέα των πρόσθετων ουσιών για άλευρα και των περαιτέρω ενεργειών της καθής στον τομέα της παρασκευής πλαστικών υλών. Στο πλαίσιο της νομικής μου αναλύσεως θα εξετάσω διεξοδικότερα τις λεπτομέρειες της εν λόγω συνομιλίας, οι οποίες αμφισβητούνται από τους διαδίκους και ως προς τις οποίες το Δικαστήριο προέβη σε διεξαγωγή αποδείξεων (σημείο 83 και επ.).

13. Στις 22 Οκτωβρίου 1984 η προσφεύγουσα AKZO Chemie BV διαβίβασε στην καθής το πρώτο μέρος της απάντησής της στις αιτιάσεις, με την οποία ισχυρίζεται ότι δεν είχε κάνει απολύτως τίποτα που να μπορούσε να της προσαφθεί ως καταχρηστική εκμετάλλευση.

14. Στις 26 Οκτωβρίου 1984, η καθής ανακοίνωσε ότι νέοι έλεγχοι στις προσφεύγουσες στον τομέα των πλαστικών υλών θα πραγματοποιούνταν στις 7 και 8 Νοεμβρίου στις Κάτω Χώρες και στις 12 και 13 Νοεμβρίου στη Μεγάλη Βρετανία. Ο συνεργάτης του νομικού τμήματος της προσφεύγουσας AKZO Chemie BV, στον οποίο έγινε η εν λόγω ανακοίνωση, τη δέχτηκε χωρίς αντίρρηση.

15. Το απόγευμα της 6ης Νοεμβρίου 1984, η AKZO Chemie BV πληροφόρησε τηλεφωνικώς την Επιτροπή ότι δεν δεχόταν να υποστεί τους αναγγελθέντες ελέγχους. Κατά τη συνδιάλεξη

3 — ΕΕ 1983, L 252, σ. 13.

αυτή τόνισε ότι εξέθετε τους λόγους της άρνησής της σε έγγραφο που η Επιτροπή θα λάμβανε την ίδια ημέρα.

16. Την ίδια ημέρα, στις 6 Νοεμβρίου 1984, η καθής εξέδωσε την απόφαση που προσβάλλεται με την παρούσα προσφυγή. Στις 7 Νοεμβρίου 1984 υπάλληλοι της Επιτροπής συνοδευόμενοι από έναν εκπρόσωπο της ολλανδικής κυβέρνησης παρουσιάστηκαν στην AKZO Chemie BV για να διεξάγουν τους ελέγχους. Οι έλεγχοι αυτοί πραγματοποιήθηκαν στα γραφεία της προσφεύγουσας AKZO Chemie BV στις 7 και 8 Νοεμβρίου 1984 και στα γραφεία της προσφεύγουσας AKZO Chemie UK Ltd στις 20 και 21 Νοεμβρίου 1984.

17. Οι προσφεύγουσες θεωρούν την αναφερθείσα απόφαση ως παράνομη για πολλούς λόγους:

18. Η εν λόγω απόφαση αντιβαίνει προς το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, θεσπίστηκε κατά κατάχρηση της μεταβιβάσεως αρμοδιότητας του αρμόδιου μέλους της Επιτροπής, αιτιολογήθηκε ανεπαρκώς και, τέλος, οι αρμόδιες εθνικές αρχές δεν έτυχαν κανονικής ακροάσεως.

19. Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ακόμη, επιπροσθέτως, ότι η απόφαση εκδόθηκε κατά παράβαση του δικαιώματος ακροάσεως και ότι, τέλος, η καθής υπέπεσε σε κατάχρηση εξουσίας.

20. Επομένως, οι *προσφεύγουσες ζητούν* από το Δικαστήριο:

— να κηρύξει την απόφαση της καθής, της 6ης Νοεμβρίου 1984, απαράδεκτη,

— να επιβάλει στην καθής να επιστρέψει τα έγγραφα και δικαιολογητικά, τα οποία περιήλθαν στην κατοχή της συνεπεία του ελέγχου που διεξήχθη βάσει της προσβαλλομένης αποφάσεως και να της απαγορεύσει να κάνει στο μέλλον χρήση αυτών καθ' οιονδήποτε τρόπο,

— να καταδικάσει την καθής στα δικαστικά έξοδα.

21. Η *καθής ζητεί* από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη,

— να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

22. Η καθής θεωρεί τους λόγους που προβάλλουν οι προσφεύγουσες αβάσιμους· πέραν αυτού, κατά την προφορική διαδικασία διατύπωσε αμφιβολίες ως προς το αν οι λόγοι που περιλαμβάνονται στο απαντητικό υπόμνημα των προσφευγουσών (παράβαση του δικαιώματος ακροάσεως, κατάχρηση εξουσίας) παραδεκτώς προβάλλονται κατά τη διαδικασία.

23. Στο πλαίσιο της διατυπώσεως των απόψεών μου θα εξετάσω τις επιμέρους νομικές θέσεις των διαδίκων.

Β — Διατύπωση απόψεων

24. Οι λόγοι τους οποίους προβάλλουν οι προσφεύγουσες κατά της προσβαλλομένης αποφάσεως, οι οποίοι εν μέρει αλληλοεπικαλύπτονται, μπορούν να υποδιαιρεθούν σε δύο κατηγορίες:

— λόγοι που αφορούν την εφαρμοσθείσα διαδικασία: παραβίαση της αρχής της συλλογικότητας της καθής, ελλιπής αιτιολογία της απόφασης, πλημμελής ακρόαση των αρχών των κρατών μελών, παράβαση του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για τα ανθρώπινα δικαιώματα λόγω της μη τηρήσεως των δικονομικών διατάξεων·

— ουσιαστικοί λόγοι: παράβαση του δικαιώματος ακροάσεως, κατάχρηση εξουσίας.

I — *Επί των τυπικών λόγων*

α) *Έλλειψη έγκυρης αποφάσεως της καθής*

25. Οι *προσφεύγουσες* υποστηρίζουν την άποψη ότι η επίδικη απόφαση της καθής δεν θεσπίστηκε εγκύρως, δεδομένου ότι δεν θεσπίστηκε από την καθής ως συλλογικό όργανο αλλά από το αρμόδιο για τον ανταγωνισμό μέλος της. Ο τρόπος αυτός ενέργειας δεν συμβιβάζεται με το άρθρο 17 της Συνθήκης Συγχωνεύσεως της 8ης Απριλίου 1965, σύμφωνα με το οποίο η Επιτροπή αποφασίζει με την πλειοψηφία του αριθμού των μελών της.

26. Οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν μεν κατ' αρχήν στην καθής την εξουσία να αναθέτει τη λήψη ορισμένων αποφάσεων σε μεμονωμένα μέλη της, όπως προβλέπεται από το άρθρο 27 του προσωρινού κανονισμού εσωτερικού χαρακτήρα της καθής[4]. Εντούτοις, παρόμοια εξουσιοδότηση επιτρέπεται μόνο όταν αφορά ένα σαφώς περιγραφόμενο μέτρο διαχειρίσεως και διοικήσεως και διαφυλάσσεται πλήρως και τελείως η αρχή της συλλογικής ευθύνης της καθής.

27. Δεδομένου ότι η διαταγή ελέγχου σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17/62 αποτελεί μέτρο ουσιώδους σημασίας για την εν λόγω επιχείρηση, δεν συνιστά απλώς μέτρο διαχειρίσεως και διοικήσεως. Τουλάχιστον ενόψει της αρνήσεως των προσφευγουσών να επιτρέψουν τη διεξαγωγή των αναγγελθέντων ελέγχων θα έπρεπε να εφαρμοστεί και πάλι η αρχή της συλλογικότητας.

28. Ακόμη και η εσωτερική απόφαση της καθής περί μεταβιβάσεως εξουσίας, της 5ης Νοεμβρίου 1980, με την οποία παραχωρήθηκε στο αρμόδιο για τον ανταγωνισμό μέλος της καθής η εξουσία να εκδίδει αποφάσεις σχετικά με ελέγχους, δεν αποδεσμεύει την καθής από την υποχρέωσή της να τηρεί την αρχή της συλλογικότητας που θεμελιώνεται στη Συνθήκη.

29. Αντιθέτως, η *καθής* προβάλλει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε εγκύρως σύμφωνα με τη διαδικασία εξουσιοδοτήσεως που προβλέπεται στο άρθρο 27 του προσωρινού κανονισμού της. Η απόφαση με την οποία διατάσσεται έλεγχος αποτελεί προπαρασκευαστικό μέτρο της απόφασης, με την οποία η καθής διαπιστώνει την ενδεχόμενη ύπαρξη παραβάσεως των διατάξεων περί ανταγωνισμού. Επομένως, η προπαρασκευαστική απόφαση αποτελεί απλό μέτρο διαχειρίσεως και διοικήσεως.

30. Η καθής θεωρεί ότι το άρθρο 27 του προσωρινού της κανονισμού συμβιβάζεται με το άρθρο 17 της Συνθήκης Συγχωνεύσεως. Κατά τη διαδικασία της εκδόσεως αποφάσεων πρέπει να εναρμονιστούν η υποχρέωση που απορρέει από το άρθρο 17 της Συνθήκης Συγχωνεύσεως — αρχή της συλλογικότητας — και η ανάγκη λήψεως μεγάλου αριθμού αποφάσεων. Για το λόγο αυτό θεώρησε αναγκαίο να εξουσιοδοτεί μερικά από τα μέλη της να λαμβάνουν εξ ονόματός της και υπό την επιφύλαξη της δυνατότητας ελέγχου εκ μέρους της ορισμένα μέτρα σαφώς καθοριζόμενα. Βάσει εσωτερικών διατάξεων εξασφαλίζεται η δυνατότητα τόσο προηγούμενου όσο και μεταγενέστερου ελέγχου.

31. Καταλήγοντας, η καθής παραπέμπει σε μια σειρά αποφάσεων του Δικαστηρίου, στις οποίες το Δικαστήριο δεν θεώρησε επίμεμπτο ότι η κοινοποίηση των αιτιάσεων κατά τη διαδικασία του ανταγωνισμού υπογράφηκαν από τον αρμόδιο για τον ανταγωνισμό γενικό διευθυντή της καθής.

32. Πρέπει να γίνει δεκτή η άποψη των προσφευγουσών ότι το άρθρο 17 της Συνθήκης Συγχωνεύσεως[5], ορίζοντας ότι η Επιτροπή

4 — Απόφαση της 6ης Ιουλίου 1967 όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση της 23ης Ιουλίου 1975, ΕΕ ειδ. έκδ. 01/002, σ. 5.

5 — Συνθήκη περί ιδρύσεως ενιαίου Συμβουλίου και ενιαίας Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 8ης Απριλίου 1965, JO 1967, αριθ. 152, σ. 2.

αποφασίζει με την πλειοψηφία του αριθμού των μελών της, επιβάλλει την αρχή της συλλογικότητας για τη διαδικασία εκδόσεως αποφάσεων της καθής. Η αρχή αυτή περιελήφθη στο άρθρο 1 του προσωρινού κανονισμού της Επιτροπής, της 6ης Ιουλίου 1967 [6], και έχει ως εξής:

« Η Επιτροπή ενεργεί συλλογικώς σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού. »

33. Οπωσδήποτε, η αρχή αυτή, όπως ορθώς παρατηρεί η καθής, πρέπει να εναρμονίζεται με την ανάγκη της κατά εύρυθμο τρόπο επιτελέσεως των καθηκόντων της, ιδίως με την ανάγκη θεσπίσεως μεγάλου αριθμού ατομικών αποφάσεων [7]. Αυτό έχει ήδη αναγνωριστεί με τη Συνθήκη Συγχωνεύσεως, η οποία στο άρθρο 16 προβλέπει σχετικά με τον κανονισμό λειτουργίας της καθής τα εξής:

« Η Επιτροπή θεσπίζει τον κανονισμό της προς εξασφάλιση της λειτουργίας της και της λειτουργίας των υπηρεσιών της, κατά τους όρους που προβλέπονται στις Συνθήκες. »

34. Συνεπώς, η Συνθήκη Συγχωνεύσεως αναγνωρίζει και προβλέπει τόσο την αρχή της συλλογικότητας στη διαδικασία λήψεως αποφάσεων της καθής όσο και την εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιών της. Κατά συνέπεια δεν μπορεί να θεωρηθεί επίμεμπτο το ότι το άρθρο 27 του προσωρινού κανονισμού της καθής τής παρέχει τη δυνατότητα να εξουσιοδοτεί τα μέλη της να λαμβάνουν εξ ονόματός της και υπό τον έλεγχό της σαφώς καθοριζόμενα μέτρα διαχειρίσεως και διοικήσεως.

35. Πρέπει περαιτέρω να εξεταστεί αν η εξουσιοδότηση που δόθηκε την 5η Νοεμβρίου 1980 στο αρμόδιο για τον ανταγωνισμό μέλος της καθής, να διατάσσει τη διεξαγωγή ελέγχων σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17/62, καλύπτεται από το άρθρο 27 του προσωρινού κανονισμού. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί η άποψη ότι μεταξύ των μέτρων διαχειρίσεως και διοικήσεως περιλαμβάνονται μόνο εσωτερικά διοικητικά μέτρα. Μέτρα που έχουν αποτελέσματα εκτός της διοικήσεως ή απευθύνονται σε τρίτους δεν θα μπορούσαν τότε να εμπίπτουν στο άρθρο 27 του προσωρινού κανονισμού.

36. Ασφαλώς η άποψη αυτή δεν μπορεί να αντικρουσθεί με τον ισχυρισμό ότι η διαταγή διεξαγωγής ελέγχου αποτελεί απλώς και μόνο προπαρασκευαστικό μέτρο, το οποίο ακριβώς αποβλέπει να καταστήσει δυνατή στην καθής τη λήψη αποφάσεως σχετικά με την ύπαρξη παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού. Εν αντιθέσει προς την κίνηση της διαδικασίας ανταγωνισμού σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού 17/62 ή προς την κοινοποίηση των αιτιάσεων κατά την έννοια του άρθρου 2 του κανονισμού 99/63 [8], όπου σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου πρόκειται για προπαρασκευαστικά μέτρα, τα οποία δεν δημιουργούν ακόμη καμία νομική υποχρέωση για τους ενδιαφερομένους και τα οποία για το λόγο αυτό επίσης δεν μπορούν να προσβληθούν αυτοτελώς ενώπιον του Δικαστηρίου [9], στη διαταγή διεξαγωγής ελέγχου πρόκειται για μέτρο, που αποτελεί άμεση επέμβαση στο πλέγμα των εννόμων σχέσεων των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων. Με τη διαταγή αυτή επιβάλλεται στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις η υποχρέωση να επιτρέπουν στους υπαλλήλους της Επιτροπής την είσοδο στους χώρους της επιχειρήσεώς τους, τον

6 — ΕΕ ειδ. έκδ. 01/001, σ. 101, με παραπομπή στον κανονισμό λειτουργίας της Επιτροπής της ΕΚ, ΑΒΙ. 1963, σ. 181.

7 — Οπωσδήποτε τα αριθμητικά στοιχεία της καθής ποικίλουν: κατά την έγγραφη διαδικασία αναφέρθηκαν για το έτος 1984 περισσότερες από 35 000 αποφάσεις, οι οποίες εντούτοις μειώθηκαν κατά την προφορική διαδικασία σε 21 000 περίπου. Ακόμη και αν ληφθούν ως βάση τα στοιχεία που αναφέρθηκαν στις Γενικές Εκθέσεις της Επιτροπής για τα έτη 1984 και 1985 — 5 190 νομικές πράξεις, 555 προτάσεις, 242 ανακοινώσεις κατά το έτος 1984 (1985: 7 442, 694, 224 αντιστοίχως) —, ο αριθμός των αποφάσεων παραμένει σημαντικός (βλέπε 18η Γενική Έκθεση, αριθ. 23, και 19η Γενική Έκθεση, αριθ. 26).

8 — Κανονισμός 99/63 της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17/62 του Συμβουλίου, ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37.

9 — Απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 1981 στην υπόθεση 60/81, IBM κατά Επιτροπής, Συλλογή 1981, σ. 2639.

έλεγχο των βιβλίων και άλλων σχετικών με την επιχείρηση εγγράφων και την επιτόπου λήψη άλλων μέτρων. Οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις μπορούν να εξαναγκαστούν στην τήρηση της εν λόγω νομικής υποχρεώσεως με την επιβολή προστίμων και χρηματικών κυρώσεων διοικητικού χαρακτήρα.

37. Επομένως εν προκειμένω πρόκειται για επεμβάσεις στο πλέγμα των εννόμων σχέσεων των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων, τις οποίες ο κοινοτικός νομοθέτης θεώρησε τόσο σημαντικές, ώστε να επιβάλει στην καθής ρητώς με το άρθρο 14, παράγραφος 3, τελευταίο εδάφιο, την υποχρέωση να περιλαμβάνει στην απόφασή της μνεία περί ενδίκων μέσων.

38. Εντούτοις, η οικονομία του προσωρινού κανονισμού της καθής αντιτίθεται προς μια συσταλτική ερμηνεία του άρθρου 27. Το άρθρο 27 αποτελεί μέρος του κεφαλαίου III του εσωτερικού κανονισμού (« αντιπροσώπευση και μεταβίβαση αρμοδιοτήτων »). Οι εσωτερικές σχέσεις μεταξύ της καθής ή των μελών της, αφενός, και των γενικών διευθύνσεων, αφετέρου, ρυθμίζονται στο δεύτερο τμήμα του κεφαλαίου 1· ιδίως το άρθρο 13 ασχολείται με την αρμοδιότητα παροχής οδηγιών του αρμόδιου μέλους της Επιτροπής προς τη γενική διεύθυνση, ο τομέας δράσεως της οποίας του έχει ειδικώς ανατεθεί.

39. Επομένως, αν γίνει δεκτό ότι το κεφάλαιο III και ιδίως στο άρθρο του 27 έχει αυτοτελή σημασία, τότε είναι δυνατό, όσον αφορά τα μέτρα διαχειρίσεως και διοικήσεως, που προβλέπονται σ' αυτό το άρθρο, να πρόκειται τόσο για μέτρα που αφορούν τον εσωτερικό τομέα δράσεως της καθής όσο και για μέτρα που παράγουν αποτελέσματα έναντι τρίτων.

40. Η εξουσιοδότηση του αρμόδιου για τον ανταγωνισμό μέλους της καθής να διατάσσει τη διεξαγωγή ελέγχων σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17/62 καλύπτεται επομένως από το άρθρο 27 του προσωρινού κανονισμού της καθής.

41. Η εξουσιοδότηση αυτή δεν καθίσταται ανενεργός, όπως αντιθέτως υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, ούτε και σε περίπτωση που η ενδιαφερόμενη επιχείρηση δεν συμφωνεί με τη διεξαγωγή του ελέγχου και το γνωστοποιεί στην καθής. Αυτή η κατάσταση αποτελεί ακριβώς την κατά κανόνα περίπτωση, την οποία έχει υπόψη του το άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17/62. Για την περίπτωση που η ενδιαφερόμενη επιχείρηση συμφωνεί με τη διεξαγωγή του ελέγχου, αρκεί ήδη μια μη δεσμευτική διαταγή ελέγχου σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 2, πρώτη φράση. Μόνο στην περίπτωση που η επιχείρηση δεν συμφωνεί με τον έλεγχο καθίσταται αναγκαία η δεσμευτική απόφαση περί ελέγχου, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 3.

β) *Έλλειψη αποφάσεως περί ελέγχου του αρμόδιου μέλους της καθής*

42. Χωρίς να προβάλουν σχετικό αυτοτελή λόγο, οι *προσφεύγουσες* ισχυρίζονται ότι δεν είναι βέβαιο ότι το αρμόδιο μέλος της καθής έδωσε τη συγκατάθεσή του για την προσβαλλόμενη απόφαση. Το κεκυρωμένο φωτοαντίγραφο της απόφασης που τους επιδόθηκε δεν φέρει την υπογραφή του αρμόδιου μέλους της καθής· ούτε και το έγγραφο, το οποίο προσκόμισε η καθής για να αποδείξει ότι ο αρμόδιος επίτροπος είχε υπογράψει την προσβαλλόμενη απόφαση, αποδεικνύει τη συγκατάθεση του επιτρόπου ως προς την απόφαση, δεδομένου ότι η υπογραφή του δεν συνοδεύεται από ημερομηνία και επιπλέον δεν αναφέρει ποια έγγραφα έχουν επισυναφθεί ως παραρτήματα. Δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι το αρμόδιο μέλος της Επιτροπής υπέγραψε το εν λόγω έγγραφο εν λευκώ και εκ των προτέρων, σε ημερομηνία που δεν μπορεί να προσδιοριστεί επακριβώς.

43. Η *καθής* ισχυρίζεται ότι η επίδικη απόφαση γνωστοποιήθηκε στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση κατά το συνήθη τρόπο. Αυτό αρκεί για να αποδειχθεί η ύπαρξη αποφάσεως. Η καθής προσκόμισε το εσωτερικό έγγραφο της

6ης Νοεμβρίου 1984 που απευθυνόταν στη γενική γραμματεία της καθής απλώς προς απόδειξη του ότι τηρήθηκαν οι συνήθεις εσωτερικές διαδικασίες.

44. Αν και οι προσφεύγουσες δεν προέβαλαν ρητά σχετικό λόγο, ο ισχυρισμός τους μπορεί εντούτοις να εκληφθεί ως προσπάθεια να εξεταστεί αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο το κατά πόσον η επίδικη απόφαση πράγματι ελήφθη από το αρμόδιο μέλος της καθής.

45. Κατά την εξέταση αυτή πρέπει καταρχάς να γίνει δεκτό ότι η ληφθείσα από το αρμόδιο μέλος της καθής απόφαση δεν φέρει πράγματι ημερομηνία ούτε περιέχει κανένα στοιχείο ως προς το σε ποιες νομικές πράξεις αναφέρεται. Εντούτοις, με το πρωτότυπο της απόφασης που κατατέθηκε στο Δικαστήριο κατέστη δυνατό να διαπιστωθεί ότι βρίσκεται στην πίσω πλευρά του εγγράφου της 6ης Νοεμβρίου 1984 που απευθύνεται στη γενική γραμματεία και ότι το εν λόγω έγγραφο περιέχει τα σχετικά στοιχεία.

46. Εντούτοις, καθοριστική σημασία έχει το γεγονός ότι στις προσφεύγουσες παραδόθηκε κεκυρωμένο αντίγραφο της λεπτομερώς διατυπωμένης αποφάσεως του αρμόδιου μέλους της καθής. Εντούτοις, οι προσφεύγουσες δεν αμφισβήτησαν το πιστοποιόν αυτό έγγραφο. Πέραν αυτού, από την προκειμένη διαδικασία δεν προέκυψε κανένα στοιχείο που να ενισχύει την υπόθεση ότι δεν συνέτρεξαν οι προϋποθέσεις κανονικής κυρώσεως.

47. Επομένως, στην παρούσα περίπτωση πρόκειται για μια απόφαση, την οποία εξέδωσε το αρμόδιο για τον ανταγωνισμό μέλος της Επιτροπής εξ ονόματός της.

γ) *Ανεπαρκής αιτιολογία της απόφασης*

48. Οι *προσφεύγουσες* υποστηρίζουν την άποψη ότι ως προς την προσβαλλόμενη απόφαση δεν τηρήθηκε η υποχρέωση αιτιολογίας σύμφωνα με το άρθρο 190 της Συνθήκης ΕΟΚ, επειδή σ' αυτήν ούτε αναφέρεται το έγγραφό τους της 6ης Νοεμβρίου 1984 ούτε γίνεται λόγος για το περιεχόμενό του. Στο έγγραφο αυτό εξέθετε η εν λόγω επιχείρηση τους λόγους για τους οποίους δεν είχε την πρόθεση να υποβληθεί σε εκούσιο έλεγχο.

49. Η *καθής* απαντά ότι δεν ήταν υποχρεωμένη να αντικρούσει τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας AKZO Chemie BV της 6ης Νοεμβρίου 1984. Κατά τα λοιπά, η απόφαση ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις που το άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17/62 προβλέπει για την αιτιολογία αποφάσεως περί ελέγχου.

50. Στο άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17/62 αναφέρονται τα κύρια μέρη της αιτιολογίας της απόφασης περί ελέγχου: η απόφαση « αναφέρει το αντικείμενο και το σκοπό του ελέγχου, ορίζει το χρόνο ενάρξεως του ελέγχου και αναφέρει τις προβλεπόμενες από το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ), και το άρθρο 16, παράγραφος 1, στοιχείο δ), κυρώσεις καθώς και το δικαίωμα προσφυγής στο Δικαστήριο κατά της αποφάσεως ».

51. Στην αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης καθορίζεται ο επιδιωκόμενος σκοπός, δηλαδή ο έλεγχος των γεγονότων από τα οποία μπορεί να προκύψει η καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως στην αγορά υπεροξειδίου του βενζολίου. Περαιτέρω αναφέρονται τα αναγκαστικά μέτρα που προβλέπονται στο άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ), και το άρθρο 16, παράγραφος 1, στοιχείο δ), του κανονισμού 17/62. Στα άρθρα 1 και 2 αναφέρονται το αντικείμενο και το χρονικό σημείο, τα οποία αφορούν οι αποφα-

σισθέντες έλεγχοι. Τέλος, στο άρθρο 3, παράγραφος 3, της απόφασης γίνεται μνεία της δυνατότητας ασκήσεως προσφυγής που προβλέπεται στο άρθρο 173 της Συνθήκης ΕΟΚ κατά των αποφάσεων αυτού του είδους ενώπιον του Δικαστηρίου.

52. Τηρώντας το άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17/62, η καθής συμμορφώθηκε προς την υποχρέωσή της προς αιτιολογία σύμφωνα με το άρθρο 190 της Συνθήκης ΕΟΚ [10]. Εξάλλου, η καθής τόνισε στην αιτιολογία της απόφασής της ότι οι προσφεύγουσες είχαν δηλώσει ότι δεν συμφωνούν με εκούσιο έλεγχο και, επομένως, η έκδοση αποφάσεως ήταν αναγκαία προκειμένου να υποχρεωθούν οι προσφεύγουσες να στέρξουν στον έλεγχο.

53. Η καθής δεν ήταν υποχρεωμένη να εξετάσει τους λόγους που ώθησαν τις προσφεύγουσες να αρνηθούν να υποβληθούν σε έλεγχο. Όπως ήδη αναφέρθηκε, αυτή η άρνηση αποτελεί την κατά κανόνα περίπτωση που έχει υπόψη του το άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17/62 και όχι την εξαίρεση η οποία ενδεχομένως θα απαιτούσε μια ιδιαίτερη, πέραν των στοιχείων αιτιολογίας που προβλέπονται στο άρθρο 14, παράγραφος 3, επιμέρους αιτιολογία.

54. Επομένως, ο λόγος που στηρίζεται στην ελλιπή αιτιολογία της απόφασης δεν είναι βάσιμος.

δ) *Πλημμελής ακρόαση των αρμόδιων εθνικών αρχών*

55. Οι *προσφεύγουσες* επικαλούνται την πρακτική που έχει αναπτυχθεί, όσον αφορά την ακρόαση των αρχών των κρατών μελών πριν από την έκδοση αποφάσεως σχετικά με τη διαταγή διεξαγωγής ελέγχου: το σχέδιο της απόφασης περί ελέγχου υποβάλλεται στις εθνικές αρχές και συζητείται, συντάσσεται δε έγγραφο περί του αντικειμένου και του αποτελέσματος της ακροάσεως. Η εθνική αρχή ενημερώνεται τουλάχιστον πριν από δύο εβδομάδες. Ισχυρίζονται ότι είναι αδύνατο οι προϋποθέσεις αυτές να τηρήθηκαν στο πολύ σύντομο διάστημα κατά το οποίο εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση.

56. Κατά την προφορική διαδικασία, οι προσφεύγουσες κατέθεσαν αντίγραφο της εντολής του ολλανδικού Υπουργείου Οικονομίας με την οποία ανατέθηκε σε υπάλληλο του εν λόγω υπουργείου να παρίσταται κατά τη διεξαγωγή των ελέγχων. Στο έγγραφο αυτό γίνεται λόγος για έλεγχο σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 17/62, για ένα έγγραφο της καθής της 29ης Οκτωβρίου 1984 και για τηλεφωνικές συνδιαλέξεις της 26ης Οκτωβρίου και 5ης Νοεμβρίου 1984.

57. Η *καθής* ισχυρίζεται ότι από τα πρακτικά της ακροάσεως της αρμόδιας ολλανδικής αρχής προκύπτει ότι αυτή πράγματι πραγματοποιήθηκε στις 6 Νοεμβρίου 1984. Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα της απόφασης η ακρόαση της αρμόδιας βρετανικής αρχής πραγματοποιήθηκε τηλεφωνικώς· αυτό αποδεικνύεται από το έγγραφο του Office of Fair Trading της 20ής Δεκεμβρίου 1984. Η σύνταξη γραπτών πρακτικών δεν συνιστά ουσιαστικό μέρος της ακροάσεως της αρμόδιας αρχής.

58. Η διαδικασία της ακροάσεως των κρατών μελών σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 4, του κανονισμού 17/62 δεν ρυθμίζεται διεξοδικά ούτε με τον κανονισμό 17/62 ούτε με τους εκτελεστικούς κανονισμούς που εκδόθηκαν αργότερα. Μόνο από τη διάταξη του άρθρου 14, παράγραφος 2, τελευταία φράση, του κανονισμού 17/62, η οποία, όσον αφορά τους απλούς ελέγχους, επιβάλλει την έγκαιρη ενημέρωση των αρχών του κράτους μέλους, στο έδαφος του οποίου θα διεξαχθεί ο έλεγχος, μπορεί να συναχθεί ότι και στην περίπτωση υποχρεωτικού ελέγχου η ακρόαση των αρμόδιων αρχών του κράτους μέλους πρέπει να πραγματοποιείται εγκαίρως. Οπωσδήποτε η έννοια του εγκαίρου αποτελεί εξαιρετικά σχετική έννοια, η οποία μπορεί να ποικίλλει ανά-

10 — Βλέπε σχετικά την απόφαση της 26ης Ιουνίου 1980 στην υπόθεση 136/79, National Panasonic (UK) Limited κατά Επιτροπής, Slg. 1980, σ. 2033.

λογα με τον επείγοντα χαρακτήρα της απόφασης που πρέπει να ληφθεί. Εν πάση περιπτώσει, η ακρόαση των αρχών των κρατών μελών μπορεί να έχει γίνει εγκαίρως, όταν οι εν λόγω αρχές ήταν σε θέση να γνωστοποιήσουν στην καθής την άποψή τους ή τους ενδεχόμενους ενδοιασμούς τους πριν από τη διεξαγωγή των ελέγχων.

59. Δεδομένου ότι κατά τη διαδικασία έρευνας της καθής κατά των προσφευγουσών είχαν ήδη πραγματοποιηθεί προηγουμένως έλεγχοι, οι ενδιαφερόμενες αρχές δεν έτυχαν ακροάσεως στο πλαίσιο μιας νέας, άγνωστης ακόμη σ' αυτές διαδικασίας. Η ακρόαση του υπαλλήλου της αρμόδιας ολλανδικής αρχής πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες στο περιθώριο συνεδριάσεως της Συμβουλευτικής Επιτροπής για Θέματα Συμπράξεως Επιχειρήσεων και Μονοπωλίου· η ακρόαση των βρετανικών αρχών πραγματοποιήθηκε τηλεφωνικώς. Δεν είναι γνωστό — και οι προσφεύγουσες δεν ανέφεραν τίποτε σχετικά — αν οι εθνικές αρχές αμφισβήτησαν το είδος και τον τρόπο της ακρόασης· δεν διαφαίνεται κανένα στοιχείο από το οποίο να μπορεί να συναχθεί ότι η ακρόαση δεν διεξήχθη κανονικώς. Αυτό ισχύει επίσης και για το επιχείρημα ότι δεν τηρήθηκαν πρακτικά σχετικά με την ακρόαση των βρετανικών αρχών, δεδομένου ότι δεν υφίσταται νομική υποχρέωση για τη σύνταξη παρόμοιων πρακτικών.

60. Επίσης και το γεγονός ότι ο ολλανδός υπάλληλος που συνόδευε τους υπαλλήλους της καθής κατά τον έλεγχο διέθετε μια εντολή, η οποία αναφερόταν σε απλό έλεγχο, δεν έχει σημασία για το ζήτημα του κύρους της απόφασης περί ελέγχου. Παρόλο που η εν λόγω εντολή δεν έφερε ημερομηνία, πρέπει να συναχθεί από τις ημερομηνίες που αναφέρονται σ' αυτήν ότι εκδόθηκε, αφού η καθής ενημέρωσε τις ολλανδικές αρχές για τον απλό έλεγχο που είχε αρχικά σχεδιαστεί.

61. Το γεγονός ότι μετά την ακρόαση των ολλανδικών αρχών στις 6 Νοεμβρίου 1984 ο εν λόγω ολλανδός υπάλληλος δεν διέθετε κατά τη διεξαγωγή των ελέγχων την επόμενη ημέρα καμία νέα εντολή, η οποία να αναφερόταν ρητώς στον υποχρεωτικό έλεγχο σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17/62, δεν έχει καμία επίδραση ως προς τη νομιμότητα της απόφασης περί ελέγχου της καθής.

62. Επομένως και ο λόγος που στηρίζεται σε υποτιθέμενη ανεπαρκή ακρόαση των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών ομοίως δεν είναι βάσιμος.

ε) *Παράβαση του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών*

63. Οι *προσφεύγουσες* τονίζουν καταρχάς τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της διαδικασίας ελέγχου που θεσπίζεται από το άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17/62, την οποία η καθής μπορεί να κινήσει, χωρίς προηγουμένως να λάβει σχετική εξουσιοδότηση από άλλο όργανο.

64. Εντούτοις, παραδέχονται ότι η καθής δεν οφείλει κατά το παρόν στάδιο εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου να διαθέτει εντολή ελέγχου προερχόμενη από ανεξάρτητο όργανο προκειμένου να προβεί στη διεξαγωγή σχετικών ελέγχων. Εντούτοις, η έλλειψη παρόμοιας εγγυήσεως μπορεί να αντισταθμιστεί μόνο με την ύπαρξη άλλων ισότιμων διαδικαστικών εγγυήσεων που να εξασφαλίζουν την κατά δίκαιο και άμεμπτο τρόπο εξέλιξη της διαδικασίας.

65. Το γεγονός ότι οι διαδικαστικές εγγυήσεις του άρθρου 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17/62, ιδίως ενόψει του πολύ σύντομου χρονικού διαστήματος που μεσολάβησε έως την έκδοση της εν λόγω αποφάσεως, οπωσδήποτε δεν τηρήθηκαν, προκύπτει από την εξέταση των τριών άλλων τυπικών λόγων που προέβαλαν οι προσφεύγουσες (καταχρηστική μεταβίβαση αρμοδιότητας, ανεπαρκής αιτιο-

λογία της απόφασης, πλημμελής ακρόαση των αρμόδιων εθνικών αρχών).

66. Επομένως, η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε κατά παράβαση του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, δεδομένου ότι δεν τηρήθηκε η προβλεπόμενη νόμιμη διαδικασία.

67. Η *καθής* αρνείται ότι ο λόγος αυτός έχει οποιαδήποτε αυτοτελή σημασία και προβάλλει ότι τηρήθηκαν όλες οι εγγυήσεις και ρήτρες που προβλέπονται στο άρθρο 14 του κανονισμού 17/62.

68. Κατ' αρχήν, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, της Σύμβασης για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών της 4ης Νοεμβρίου 1950, κάθε πρόσωπο δικαιούται σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής του ζωής, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του. Το δικαίωμα αυτό δεν έχουν μόνο τα φυσικά αλλά και τα νομικά πρόσωπα, στο βαθμό που μπορεί από τη φύση του να ισχύει και γι' αυτά.

69. Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του αναφερθέντος άρθρου, η δημόσια αρχή δεν μπορεί να επέμβει κατά την άσκηση του δικαιώματος αυτού «εκτός εάν η επέμβασις αύτη προβλέπηται υπό του νόμου και αποτελή μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον διά την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων των ελευθεριών άλλων».

70. Στην ήδη αναφερθείσα απόφαση της 27ης Ιουνίου 1980 στην υπόθεση 136/79, το Δικαστήριο δέχτηκε ότι το άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17/62 ανταποκρίνεται σ' αυτές τις ομολογουμένως πολύ ευρείες δυνατότητες περιορισμού. Στη διαπίστωση αυτή πρέπει πάντως να προστεθεί ότι το άρθρο 8 της αναφερθείσας Συμβάσεως δεν απαιτεί η επέμβαση των δημόσιων αρχών στο αναφερθέν θεμελιώδες δικαίωμα να πρέπει προηγουμένως να εγκριθεί από άλλη ανεξάρτητη αρχή.

71. Επομένως, παράβαση του άρθρου 8 της Συμβάσεως μπορεί να υπάρξει μόνο όταν δεν τηρηθούν οι διαδικαστικές εγγυήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 14 του κανονισμού 17/62· εντούτοις, ότι δεν συντρέχει η περίπτωση αυτή προκύπτει ήδη από την εξέταση των τριών άλλων τυπικών λόγων των προσφευγουσών.

72. Επομένως και ο λόγος ο οποίος στηρίζεται σε υποτιθέμενη παράβαση του άρθρου 8 της Συμβάσεως για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών δεν είναι βάσιμος.

II — *Οι ουσιαστικοί λόγοι*

73. Οι *προσφεύγουσες* προβάλλουν με το απαντητικό τους υπόμνημα δύο νέους λόγους, οι οποίοι δεν είχαν ακόμη διατυπωθεί ρητώς στην προσφυγή τους: παράβαση του δικαιώματος της ακροάσεως και κατάχρηση εξουσίας.

74. Για να δικαιολογήσουν την προβολή των λόγων αυτών για πρώτη φορά κατά τη διάρκεια της δίκης, οι προσφεύγουσες εκθέτουν τα εξής.

75. Την εποχή της ασκήσεως της προσφυγής οι προσφεύγουσες ήταν πεπεισμένες ότι οι απειλές του διεξάγοντος τον έλεγχο υπαλλήλου της καθής, σύμφωνα με τις οποίες θα πραγματοποιούνταν νέοι έλεγχοι στον τομέα των πλαστικών υλών σε περίπτωση που οι προσφεύγουσες θα αμφισβητούσαν τις αιτιάσεις στον τομέα των πρόσθετων ουσιών για άλευρα, πρέπει να αποδοθούν σε προσωπική πρωτοβουλία του εν λόγω υπαλλήλου. Εντούτοις, δεν πίστεψαν ότι η καθής θα ενέκρινε τη θρασεία αυτή συμπεριφορά. Εντούτοις, το υπόμνημα αντικρούσεως κατέστησε σαφές ότι η καθής ενέκρινε πλήρως τον τρόπο με τον οποίο ο υπάλληλός της χειρίστηκε την υπόθεση. Αυτό συνιστά για τις προσφεύγουσες νέο πραγματικό περιστατικό, του οποίου έλαβαν γνώση μόλις κατά την έγγραφη διαδικασία.

76. Στην *ανταπάντησή* της η *καθής* αναφέρθηκε επί της ουσίας στους δύο αυτούς νέους λόγους. Μόλις κατά την προφορική διαδικασία διατύπωσε ορισμένες αμφιβολίες σχετικά με το αν οι λόγοι αυτοί προβλήθηκαν παραδεκτώς στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής.

77. *Προσωπικώς* έχω τη γνώμη ότι το Δικαστήριο θα πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 42, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, να λάβει υπόψη του τους δύο πρόσθετους λόγους που προβλήθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής συνεπεία αυτών που αναφέρουν οι προσφεύγουσες.

α) *Παραβίαση του δικαιώματος ακροάσεως*

78. Οι *προσφεύγουσες* επικαλούνται τη διάταξη του άρθρου 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 17/62, σύμφωνα με την οποία η καθής πρέπει να δώσει την ευκαιρία στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να διατυπώσουν την άποψή τους σχετικά με τις αιτιάσεις για τις οποίες πρόκειται. Το δικαίωμα αυτό περιφρονείται σε περίπτωση που, όπως εν προκειμένω, η απόφαση της επιχειρήσεως να προσβάλει τις κοινοποιηθείσες αιτιάσεις αναφορικά με έναν ορισμένο τομέα της επιχειρήσεως έχει ως αποτέλεσμα να διεξαχθούν ως κύρωση κατ' αυτής έλεγχοι σε έναν άλλο τομέα της επιχειρήσεως.

79. Η *καθής* αντιτείνει ότι δεν εμπόδισε τις προσφεύγουσες να ασκήσουν το δικαίωμά τους ακροάσεως. Είναι δυνατό μεν το γεγονός ότι οι προσφεύγουσες προσέβαλαν τις κοινοποιηθείσες αιτιάσεις στον τομέα των πρόσθετων ουσιών για τα άλευρα να μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα τη διεξαγωγή επιπλέον ελέγχων στον τομέα των πλαστικών υλών, όμως αυτό δεν συνιστά κύρωση αλλά αποτελεί απλώς τη συνέπεια του ότι κατέστη σαφές ότι οι προσφεύγουσες δεν ήθελαν να διευθετήσουν την εν λόγω υπόθεση με τον τρόπο που πρότεινε η καθής.

80. Δεν μπορώ να διακρίνω ποια σημασία πρέπει να αποδοθεί υπό το πρίσμα της παραβιάσεως του δικαιώματος της ακροάσεως ή της προσβολής των δικαιωμάτων υπερασπίσεως στη σύνδεση της αντίδρασης των προσφευγουσών στην κοινοποίηση των αιτιάσεων με τη συνέχιση της διαδικασίας στο μερικό τομέα των πλαστικών υλών. Αν η σχετική απειλή εκ μέρους της καθής — υπό την προϋπόθεση ότι πράγματι υπήρξε — δεν είχε κανένα αποτέλεσμα, αυτό δεν θα έχει καμία σημασία για τη νομιμότητα της εν προκειμένω αμφισβητούμενης απόφασης, δεδομένου ότι στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει προσβολή των εν λόγω δικαιωμάτων. Αντιθέτως, αν θεωρηθεί ότι η σχετική απειλή είχε αποτέλεσμα, τότε ενδεχομένως υπάρχει προσβολή των αναφερθέντων δικαιωμάτων κατά τη διατύπωση της απαντήσεως στις αιτιάσεις. Όμως, το αν συνέτρεξε αυτή η προσβολή δικαιώματος και αν είχε αποτελέσματα, θα έπρεπε να εξεταστεί στο πλαίσιο της διαδικασίας που αφορά την οριστική απόφαση της καθής σχετικά με τη συμπεριφορά των προσφευγουσών από άποψη ανταγωνισμού: πρόκειται για τη διαδικασία στην υπόθεση 62/86. Αντιθέτως, για την προκειμένη διαδικασία ο λόγος αυτός δεν έχει σημασία.

β) *Κατάχρηση εξουσίας*

81. Οι *προσφεύγουσες* υποστηρίζουν την άποψη ότι η καθής χρησιμοποίησε την εξουσία της ελέγχου για σκοπό διαφορετικό από αυτόν που προβλέπεται στο άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17/62 και επομένως προέβη σε « κατάχρηση εξουσίας ». Η καθής δεν ενδιαφερόταν να λάβει νέες πληροφορίες στον τομέα των πλαστικών υλών αλλά να πραγματοποιήσει την απειλή που είχε διατυπώσει κατά την τηλεφωνική συνδιάλεξη της 1ης Οκτωβρίου 1984, δηλαδή την απειλή περί εξακολουθήσεως των ελέγχων στον τομέα των πλαστικών υλών σε περίπτωση που οι κοινοποιηθείσες αιτιάσεις για τον τομέα των πρόσθετων ουσιών δεν θα γίνονταν αποδεκτές.

82. Η *καθής* απαντά ότι σκοπός των νέων ελέγχων ήταν η δημιουργία βεβαιότητας σχετικά με την ενδεχόμενη καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης των προσφευγουσών στην αγορά του υπεροξειδίου βενζολίου στον τομέα των πλαστικών υλών. Τελικώς, υπεβλήθη καταγγελία από την επιχείρηση ECS, η δε διαδικασία είχε ως αντικείμενο τη συμπεριφορά των προσφευγουσών στην αγορά και στους δύο επιμέρους τομείς· δεδομένου ότι δεν επιτεύχθηκε συμφωνία, όσον αφορά το διακανονισμό που πρότεινε η καθής για τον τομέα των πλαστικών υλών κατέστη αναγκαίο η διαδικασία να συνεχιστεί και να τερματιστεί προσηκόντως.

83. Το Δικαστήριο εξέτασε ορισμένο αριθμό μαρτύρων σχετικά με το περιεχόμενο της τηλεφωνικής συνδιάλεξης της 1ης Οκτωβρίου 1984. Βάσει αυτών των αποδείξεων σχημάτισα τη γνώμη ότι τα γεγονότα συνέβησαν ως εξής.

84. Ο υπάλληλος της καθής, ο οποίος ήταν επιφορτισμένος με τη διαδικασία ανταγωνισμού, ρώτησε καταρχάς το διευθυντή του νομικού τμήματος της προσφεύγουσας AKZO Chemie BV σχετικά με το ποια ήταν η αντίδραση της εν λόγω επιχειρήσεως στην κοινοποίηση των αιτιάσεων. Αφού του δόθηκε η απάντηση ότι οι αιτιάσεις προφανώς θα αμφισβητούνταν ευρέως ως προς το περιεχόμενό τους, ο υπάλληλος λογικότατα είπε τότε ότι επομένως υποθέτει ότι το αμοιβαίο « agreement » δεν υφίσταται πλέον.

85. Ο υπάλληλος χαρακτήρισε το « agreement » αυτό (του Ιουλίου 1984) ως μια μάλλον προσωπική συμφωνία μεταξύ του ίδιου και του διευθυντή του νομικού τμήματος της προσφεύγουσας AKZO Chemie BV η οποία είχε την έννοια ότι καταρχάς θα ολοκληρωνόταν ο έλεγχος των πρόσθετων ουσιών για άλευρα και θα επακολουθούσε κοινοποίηση των αιτιάσεων. Αν κατά των αιτιάσεων αυτών (τομέας των πρόσθετων ουσιών για άλευρα) δεν θα προβαλλόταν καμία ουσιαστική αντίρρηση και αν θα δίδονταν εγγυήσεις σχετικά με τη μελλοντική συμπεριφορά των προσφευγουσών στον τομέα των πλαστικών υλών, η διαδικασία θα μπορούσε να τερματισθεί κατά τρόπο ικανοποιητικό.

86. Και κατά την άποψη του διευθυντή του νομικού τμήματος της προσφεύγουσας AKZO Chemie BV, οι συμφωνίες αυτές που έγιναν τον Ιούλιο του 1984 δεν αποτελούσαν ένα « agreement » καθαυτό, αλλά μια συζήτηση σχετικά με τους τρόπους περατώσεως της διαδικασίας που είχε κινηθεί κατά των προσφευγουσών.

87. Μπορεί λοιπόν να υπήρξε απειλή και, επομένως, ενδεχόμενη κατάχρηση εξουσίας, εφόσον διαπιστώνεται ότι ένα « agreement », που θεωρείται και από τις δύο πλευρές ως μη δεσμευτικό, χαρακτηρίζεται ως άνευ σημασίας και αμέσως στη συνέχεια αναγγέλλεται η συνέχιση της διαδικασίας ελέγχου για τον επιμέρους τομέα, στον οποίο ο έλεγχος είχε καταρχάς ανασταλεί;

88. Μπορεί μεν οι προσφεύγουσες να εξέλαβαν υποκειμενικώς τη συμπεριφορά της καθής ως απειλή. Εντούτοις, πρέπει να θεωρηθεί ότι, ακόμη και σε περίπτωση που υπήρξε απειλή, η αναγγελθείσα στάση της καθής δεν ήταν παράνομη αλλά νόμιμη: σε τελευταία ανάλυση, είχε πράγματι υποβληθεί καταγγελία της επιχείρησης ECS λόγω καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως δεσπόζουσας θέσεως στην αγορά, όσον αφορά όλους τους τρόπους χρήσεως του υπεροξειδίου βενζολίου και των άλλων οργανικών υπεροξειδίων και η διαδικασία είχε κινηθεί για όλους τους τομείς χρησιμοποιήσεως, μόνο δε σε έναν επιμέρους τομέα είχε αναβληθεί για ορισμένο χρόνο η διεξαγωγή της.

89. Δεδομένου ότι οι έλεγχοι στον επιμέρους τομέα των πρόσθετων ουσιών για άλευρα είχαν ολοκληρωθεί, ήταν ενδεδειγμένο να συνεχιστούν οι έλεγχοι στον άλλο τομέα, δηλαδή στον τομέα των πλαστικών υλών. Η Επιτροπή δεν είχε απλώς εξουσία ως προς

αυτό, αλλά ήταν αντιθέτως υποχρεωμένη, δεδομένου ότι είχε υποβληθεί σχετική αίτηση της επιχείρησης ECS και επίσης η καθής διέθετε στοιχεία από τα οποία μπορούσε να συναχθεί ότι η υποψία για την καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως στην αγορά δεν ήταν εντελώς πεπλανημένη. Εξάλλου, και η ECS θα μπορούσε να προσβάλει ενώπιον του Δικαστηρίου ενδεχόμενη απόφαση της καθής περί αναστολής της διαδικασίας στον επιμέρους τομέα των πλαστικών υλών [11].

90. Η αναγγελία της προσήκουσας συνέχισης της εκκρεμούς διαδικασίας δεν μπορεί επομένως να θεωρηθεί ούτε ως εκβιασμός, ούτε ως απειλή, ούτε ως κατάχρηση εξουσίας εκ μέρους της καθής. Θα έπρεπε μάλλον να τεθεί το ερώτημα αν η ανεπίσημη αναστολή μέρους της διαδικασίας υπό την έννοια που επιδιώχθηκε με το αρχικό « agreement » ήταν συμβιβάσιμη με τις υποχρεώσεις της καθής να εξασφαλίζει τον ανόθευτο ανταγωνισμό στο εσωτερικό της Κοινότητας. Στο ερώτημα αυτό θα πρέπει εν προκειμένω να δοθεί αρνητική απάντηση, δεδομένου ότι σύμφωνα με τις συμπίπτουσες δηλώσεις των μαρτύρων Schuddeboom και Joshua, είχε προβλεφθεί να ληφθούν υπόψη τα συμφέροντα της ECS (αποζημίωση, έγκριση της ρύθμισης).

91. Ο λόγος των προσφευγουσών που στηρίζεται στην κατάχρηση εξουσίας δεν είναι επίσης βάσιμος.

92. Επομένως, δεδομένου ότι η προσφυγή λόγω ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί, δεν απαιτείται πλέον να εξεταστεί το πρόσθετο αίτημα με το οποίο οι προσφεύγουσες ζητούν να τους επιστραφούν τα έγγραφα και δικαιολογητικά που περιήλθαν στην καθής από τους ελέγχους που διεξήχθησαν βάσει της προσβαλλομένης αποφάσεως και να απαγορευθεί στην καθής να κάνει στο μέλλον χρήση αυτών με οποιοδήποτε τρόπο. Το αίτημα αυτό μπορεί να έχει νόημα μόνο για την περίπτωση που θα γινόταν δεκτό το αίτημα ακυρώσεως· στην περίπτωση απορρίψεώς του, το εν λόγω αίτημα δεν έχει κανένα νόημα.

93. Κατά τα λοιπά, πρέπει να τονιστεί ότι ακόμη και σε περίπτωση που η προσφυγή λόγω ακυρώσεως γίνει δεκτή, αυτό το αίτημα δεν είναι παραδεκτό δεδομένου ότι σύμφωνα με το άρθρο 176 της Συνθήκης ΕΟΚ το όργανο, του οποίου η πράξη κηρύχθηκε άκυρη, οφείλει να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης. Εν πάση περιπτώσει, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο να διευκρινίσει τα μέτρα αυτά στο διατακτικό της απόφασής του.

Γ — Συμπέρασμα

94. Κατόπιν όλων αυτών, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή και να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

11 — Βλέπε την απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Οκτωβρίου 1977 στην υπόθεση 26/76, Metro κατά Επιτροπής, Slg. 1977, σ. 1875, και την απόφαση της 11ης Οκτωβρίου 1983 στην υπόθεση 210/81, Demo-Studio Schmidt κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3045.